

Nyhetsbrev om EU-rätt nummer 6 2019

Innehåll

INLEDNING.....	1
AVGÖRANDE I SVENSKA DOMSTOLAR, M.M.....	2
Straff- och sanktionsrätt.....	2
Civilrätt.....	2
EU-DOMSTOLEN.....	3
Avgöranden rörande Sverige.....	3
Förslag till avgöranden rörande Sverige.....	3
Institutionell rätt och allmänna principer.....	3
Processrätt.....	4
Skatterätt.....	5
Konkurrensrätt m.m.....	5
Inre marknaden och fri rörlighet.....	5
Inrikes och rättsligt samarbete.....	7
Informationssamhället.....	7
Arbetsrätt.....	16
Konsumenträtt.....	16
Migrationsrätt.....	20
Miljörätt.....	21
EU-RÄTTEN I SVENSKA JURIDISKA TIDSKRIFTER.....	25
NYA MÅL.....	25
DET HÄNDER I EU-DOMSTOLEN.....	26
FRÅN LAGSTIFTNINGSSARBETET.....	26
Sverige.....	26

INLEDNING

Välkomna till sensommarens rapportering om EU-rätt i årets sjätte utgåva av Nyhetsbrevet. Den **29 juli 2019** går möjligen till historien som en avgörande dag när det gäller EU-rättslig utveckling av frågor relaterade till **informationssamhället**. EU-domstolen avgjorde den dagen inte mindre än fyra mål i stor avdelning i detta ämne, varav tre rörde begäran om förhandsavgöranden från den tyska högsta domstolen. Dessutom avgjorde domstolen i normal sammansättning den dagen ytterligare ett mål i samma ämne. Dessa avgöranden rapporteras under rubriken Informationssamhället. Under rubriken Konsumenträtt rapporteras om tre avgöranden rörande förordning 261/2004 om kompensation och assistans till passagerare vid nekad ombordstigning och inställda eller kraftigt **försenade flygningar** m.m. I övrigt rapporteras om en österrikisk domstol som måhända överraskades av svaret på frågan om dess behörighet att pröva en talan, då EU-domstolen uttalade att den inte var behörig på den bestämmelse den nämnt i tolkningsfrågan, men möjligen enligt en annan bestämmelse i samma förordning. Läs

mer under Processrätt. Från hemmaplan konstateras att aktiviteten varit begränsad, vilket inte är så konstigt med tanke på att juli är en semester månad.

Refererade avgöranden från EU-domstolen och våra högsta domstolar samt lagstiftningsinitiativ avser juli månad 2019.

AVGÖRANDEN I SVENSKA DOMSTOLAR, M.M.

Straff- och sanktionsrätt

[Felaktig användning av diagramblad eller förarkort i samband med körning som sträcker sig över midnatt ska behandlas som en enda överträdelse](#)

Högsta förvaltningsdomstolen har i dom den 1 juli 2019 i mål 200-17 prövat en fråga om sanktionsavgift för felaktig användning av färdskrivare. Transportstyrelsen hade påfört ett bolag sanktionsavgift för bl.a. två överträdelser som avsåg felaktig användning av förarkort den 13–14 december 2013, då en körning registrerats utan förarkort. Eftersom det hade skett ett avbrott i körningen kring midnatt ansåg Transportstyrelsen att det var fråga om två överträdelser. Bolaget överklagade och ansåg att körningen skulle betraktas som en enda överträdelse.

Högsta förvaltningsdomstolen anförde att företagets ansvar är avhängigt av att dess förare har brutit mot bestämmelserna. Detsamma bör gälla när det ska avgöras hur många överträdelser som företaget ska påföras sanktionsavgift för. Som utgångspunkt bör företagets sanktionsavgift således bestämmas utifrån det antal överträdelser som kan läggas företagens förare till last. Förarkortet ska vara inmatat i färdskrivaren under hela den dagliga körtiden och den förare som inte uppfyller denna skyldighet bryter mot artikel 15.2 i **förordning 3821/85. Den omständigheten att en körning under den dagliga körtiden sträcker sig över midnatt, eller att det under förarens arbetspass har skett avbrott i körningen, saknar betydelse** vid bedömningen av hur många överträdelser som föraren har gjort sig skyldig till. Detsamma gäller vid beräkningen av företagets sanktionsavgift.

Civilrätt

[Ekonomisk rådgivning beträffande placering av kapital, som lämnats i samband med försäkringsförmedling avseende ingåendet av ett försäkringsavtal, har ansetts utgöra försäkringsförmedling \(I\). Utförande av förberedande arbete inför ingåendet av ett försäkringsavtal har ansetts omfattas av begreppet försäkringsförmedling, även om försäkringsförmedlaren inte haft någon avsikt att ingå ett verkligt försäkringsavtal \(II\).](#)

Högsta domstolen har i två domar den 11 juli 2019, i mål [T 25-16](#) och [T 2761-16](#) (målen står i skrivande stund angivna som Ö-mål på Högsta domstolens webbplats) prövat verkningarna av EU-domstolens förhandsavgörande i dess mål ”Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag and Others (sic!), C-542/16, EU:C:2018:369”, som meddelades den 31 maj 2018. Huvudfrågan i målen, som hade bedömts på motsatt vis i underinstanserna, var om en försäkringsförmedlare som inte haft någon avsikt att ingå ett försäkringsavtal hade utfört sådana handlingar som omfattas av begreppet försäkringsförmedling och därmed omfattas av dennes ansvarsförsäkring. Bakgrunden var i det ena fallet att den produkt som sålts aldrig varit avsedd att leda till någon försäkring, utan att det rört sig om fiktiva produkter och

huvudmannen för säljarbolaget tillgodogjort sig investerat kapital själv. I det andra fallet rörde det sig om verkliga försäkringar som tecknats, men försäkringsbolaget invände att rådgivningen som lämnats rörde investeringen i det finansiella instrument som placerats i kapitalförsäkringen, och inte försäkringen i sig. Högsta domstolen begärde förhandsavgörande på frågan huruvida rådgivning som lämnas i anslutning till förmedlingen av en försäkring, men som inte i sig tar sikte på själva tecknandet eller upprätthållandet av ett försäkringsavtal, omfattas av IMD-direktivet eller MiFID-direktivet, eller av båda direktiven (direktiv 2002/92/EG om försäkringsförmedling och direktiv 2004/39/EG om marknader för finansiella instrument m.m.). För det fall båda direktiven omfattar sådan rådgivning begärdes svar på frågan om något har företräde framför det andra.

EU-domstolen besvarade i sin dom frågorna så att direktiv 2002/92 ska tolkas så, att **utförandet av förberedande arbete inför ingåendet av ett försäkringsavtal omfattas av begreppet försäkringsförmedling**, även om försäkringsmedlaren inte haft någon avsikt att ingå ett verkligt försäkringsavtal, och att **rådgivning beträffande placering av kapital som lämnas i samband med försäkringsförmedling** avseende ingåendet av ett kapitalförsäkringsavtal **omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 2002/92**, och inte av tillämpningsområdet för direktiv 2004/39.

Högsta domstolen kom mot bakgrund av förhandsavgörandet fram till att **båda situationerna omfattades av begreppet försäkringsförmedling** och förpliktade i båda fallen försäkringsbolaget att utge ersättning.

EU-DOMSTOLEN

Domstolen har under perioden 1 – 31 juli 2019 meddelat [45 domar](#) som publicerats i rättsfallssamlingen, varav [sex domar](#) från stora avdelningen. Ingen av dessa domar har meddelats i mål om förhandsavgörande som begärts av svenska domstolar. Under samma period har generaladvokaterna meddelat [26 förslag](#) till avgöranden, varav inget rör Sverige.

Avgöranden rörande Sverige

Förslag till avgöranden rörande Sverige

Institutionell rätt och allmänna principer

[EU-domstolens tribunal inte behörig att pröva tvist om skadestånd på grund av förklaring om samförstånd och anslutning till Team Europé, när detta avtal inte innehåller någon bestämmelse som ger tribunalen behörighet](#)

EU-domstolen, första avdelningen, har i dom den 10 juli 2019 i mål C-19/18 P, VG mot kommissionen, ogillat ett överklagande av tribunalens dom, varigenom tribunalen fastslagit att den talan som nu avlidne MS drivit, vilken övertagits av VG, rörde skadestånd i avtalsförhållanden och, då avtalet inte innehöll någon klausul om behörig domstol, avvisat talan.

MS hade varit föreläsare för Team Europe, vars föreläsare är knutna till kommissionen genom en "förklaring om samförstånd och anslutning till Team Europe". Denna förklaring ger varje part rätt att, när som helst, skriftligt säga upp avtalet utan att några andra villkor behöver vara uppfyllda. Medlemmarna i nätverket Team Europe avlönas inte av kommissionen. MS informerades innan avtalet löpt ut om att samarbetet avbrutits, motiveringen att han inom ramen för sin verksamhet hade uppträtt olämpligt i förhållande till deltagare. Efter att MS väckt talan mot kommissionen med yrkande bl.a. om ersättning grundat på kommissionens utomobligatoriska ansvar fann tribunalen att föremålet för talan i själva verket var ett yrkande om skadestånd av avtalsrättslig karaktär. Eftersom förklaringen om samförstånd inte innehöll någon klausul om behörig domstol, förklarade den sig sakna behörighet. EU-domstolen delade tribunalens bedömning och fastställde tribunalens dom.

Processrätt

Se Institutionell rätt och allmänna principer.

Österrikisk domstol behörig att pröva talan, men inte på den grund den trott

EU-domstolen, första avdelningen, har i dom den 10 juli 2019 i mål C-722/17, Reitbauer m.fl., prövat en begäran om förhandsavgörande från Bezirksgericht Villach (Distriktsdomstolen i Villach, Österrike) angående tolkningen av artikel 24 led 1 och led 5 i förordning (EU) nr 1215/2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område. Målet rör ett överklagande av fördelningen av köpeskillingen från en exekutiv försäljning av en fastighet i Österrike. Makarna C, italienska medborgare, köpte en fastighet i Österrike. Enbart fru C registrerades som ägare. Senare beställdes renovering av den på fastigheten belägna byggnaden hos Reitbauer m.fl. Fakturorna för dessa renoveringsarbeten betalades inte fullt ut, varför Reitbauer m.fl. väckte talan om ersättning gentemot fru C. Talan bifölls. I en förlikning inför domstol i Rom erkände fru C en skuld till herr C och åtog sig att inteckna fastigheten i Villach som säkerhet för denna fordran. Fru C erkände hos notarius publicus i Wien skulden, och strax därpå och innan Reitbauers m.fl. dom blev verkställbar registrerade herr C panträtt i fastigheten. Domstolen i Rom intygade därefter att förlikningen mellan herr och fru C var en europeisk exekutionstitel. Herr C begärde hos den hänskjutande domstolen exekutiv försäljning av fastigheten, vilket också skedde. Nästan hela köpeskillingen skulle enligt upprättad förmånsrättsordning tillfalla herr C. Reitbauer m.fl. ett antal rättsliga åtgärder för att förhindra ett sådant utfall.

Reitbauer m.fl. överklagade fördelningsbeslutet vid den hänskjutande domstolen, varvid det anfördes bl.a. att erkännandet av skulden av den 13 juni 2014, som enligt Reitbauer m.fl. utformats som en hos notarius publicus registrerad handling i det enda syftet att försvåra för dem att få betalning genom att ta fastigheten i anspråk. För att motivera den internationella behörigheten för den hänskjutande domstolen åberopade Reitbauer m.fl. artikel 24 led 5 i förordning nr 1215/2012. Herr C har å sin sida invänt att denna domstol saknar internationell behörighet och gjort gällande att den aktuella talan vid den hänskjutande domstolen i allt väsentligt är av motsvarande beskaffenhet som en *actio pauliana*, vilket är en talan som EU-domstolen redan

genom dom av den 26 mars 1992, Reichert och Kockler (C-261/90, EU:C:1992:149), slagit fast att den inte omfattas av denna bestämmelse om exklusiv behörighet. EU-domstolen uttalade inledningsvis att den hänskjutande domstolen ställt sina frågor för att få klarhet i huruvida artikel 24 led 1 och led 5 i förordning nr 1215/2012 ska tolkas så, att en **borgenärs överklagande av ett beslut om fördelning av köpeskillingen** från en exekutiv försäljning av en fastighet, vilket **syftar till att fastställa dels att en fordran upphört till följd av kvittning, dels att den panträtt som ställts som säkerhet för nämnda fordran inte är sakrättsligt giltig, omfattas av den exklusiva behörigheten** för domstolarna i den medlemsstat **där fastigheten är belägen** eller av den exklusiva behörigheten för domstolarna i den medlemsstat **där domen har verkställts eller ska verkställas**.

EU-domstolen besvarade den frågan nekande, men uttalade, "för att ge den hänskjutande domstolen alla nödvändiga uppgifter för att avgöra det aktuella målet", att det står personer som har fordringar enligt ett avtal fritt att väcka en *actio pauliana* vid domstolen "för **uppfyllelseorten för den förpliktelse som talan avser**", vilket är det forum som är tillåtet enligt **artikel 7 led 1 a i förordning nr 1215/2012**. I förevarande fall söker Reitbauer m.fl., genom sin andra grund, ta tillvara sina intressen angående uppfyllandet av förpliktelser som följer av avtal om renoveringsarbeten, vilka de har ingått med fru C. Av detta följer att "uppfyllelseorten för den förpliktelse som talan avser", enligt artikel 7 led 1 b i samma förordning, är den ort där de arbeten som avtalet avser har utförts, det vill säga i Österrike.

Skatterätt

Konkurrensrätt m.m.

Inre marknaden och fri rörlighet

[Artikel 45 FEUF hinder mot hemvistvillkor i dansk skuldsaneringsrätt, också med avseende på fordringar som innehåses av privatpersoner](#)

EU-domstolen, fjärde avdelningen, har i dom den 11 juli 2019 i mål C-716/17, A, prövat en begäran om förhandsavgörande från Østre Landsret (hovrätten för region öst, Danmark) angående tolkningen av artikel 45 FEUF. Begäran har framställts i ett förfarande som A inlett i syfte att erhålla skuldsanering.

A är en dansk medborgare med hemvist i Sverige som är anställd i Danmark, där han enligt dansk rätt är obegränsat skattskyldig. Den 8 februari 2017 lämnade A in en ansökan om skuldsanering till Sø- og Handelsretten (Sjö- och handelsrätten, Danmark). Hans ansökan avsåg skulder som uppkommit från år 1999 och framåt till danska borgenärer, varav en var en offentligrättslig juridisk person och de övriga var privata aktörer. Sø- og Handelsretten (Sjö- och handelsrätten) beslutade den 6 april 2017 att avvisa ansökan med motiveringen att en dansk domstol inte var behörig att pröva A:s ansökan, eftersom A enligt dansk rätt inte bedrev näringsverksamhet i Danmark och inte hade forumstillhörighet där. Østre Landsret anser att en dansk domstol skulle kunna vara behörig att pröva A:s ansökan om skuldsanering om de danska bestämmelserna för domstols behörighet i fråga om skuldsanering strider

mot unionsrätten, bland annat artikel 45 FEUF. Den har påpekat att enligt den tillämpliga danska lagstiftningen förutsätter skuldsaneringsförfarandet att det görs en ingående undersökning av sökandens ekonomiska situation och levnadsstandard. I nämnda lagstiftning föreskrivs att denna bedömning ska styras av precisa regler som utarbetats med beaktande av de socioekonomiska omständigheter som råder i Danmark och syftar till att säkerställa en godtagbar återhållsam levnadsstandard under tiden skuldsaneringen pågår. Dessa regler skulle kunna visa sig vara otillräckliga i de fall en sökande är bosatt i en annan medlemsstat där den sociala och ekonomiska situationen är annorlunda och okänd för de behöriga danska domstolarna, vilka inte skulle ha någon möjlighet att kontrollera de uppgifter som sökanden själv har lämnat i detta avseende. Mot denna bakgrund ställdes två tolkningsfrågor till EU-domstolen.

1) Utgör artikel 45 FEUF, såsom den tolkats av EU-domstolen i dom av den 8 november 2012, Radziejewski, (C-461/11, EU:C:2012:704), hinder för en sådan bestämmelse om domstols behörighet som den danska, som har till syfte att säkerställa att den domstol som handlägger skuldsaneringen har kännedom om och vid sin bedömning kan beakta de konkreta socioekonomiska förhållanden som gäldenären och hans eller hennes familj lever under och får antas leva under i framtiden, och att bedömningen kan ske enligt på förhand fastställda kriterier som anger vad som kan anses utgöra en godtagbar återhållsam levnadsstandard under tiden skuldsaneringen pågår?

2) [Om fråga 1 besvaras så, att begränsningen inte kan anses vara motiverad, anmodas EU-domstolen att klargöra] huruvida artikel 45 FEUF ska tolkas så, att den även i en situation som den i det aktuella målet har direkt effekt i förhållandet mellan enskilda, på så sätt att privata borgenärer ska tåla att skulder som en gäldenär som har flyttat till utlandet har till dem sätts ned eller faller bort?

EU-domstolen uppfattade den första frågan avse huruvida artikel 45 FEUF ska tolkas så, att den utgör hinder för en bestämmelse om domstols behörighet som föreskrivs i en medlemsstats lagstiftning, som innehåller ett villkor om att skuldsanering endast får beviljas gäldenärer med hemvist eller vistelseort i den berörda medlemsstaten. Den påminde om att det är berättigat för en medlemsstat att vilja kontrollera gäldenärens ekonomiska och personliga förhållanden innan en åtgärd beviljas som innebär att gäldenären helt eller delvis befrias från ansvar för betalningen av sina skulder (dom av den 8 november 2012, Radziejewski, C-461/11, EU:C:2012:704, punkt 46). Domstolen konstaterade vidare att dansk domstol får vägra att meddela ett beslut om skuldsanering om den anser att gäldenärens socioekonomiska situation inte längre kan fastställas med tillräcklig exakthet, vilket skulle kunna ske om gäldenären flyttar sitt hemvist från Danmark till en annan medlemsstat, och att dansk lagstiftning således gör det möjligt att avslå en ansökan om skuldsanering om bedömningen visar sig vara omöjlig att genomföra på grund av att gäldenären har flyttat sitt hemvist från Danmark innan ansökan lämnades in eller under förfarandets gång. Det behövs därför ingen regel om ett absolut hinder mot att ge in en sådan ansökan för en gäldenär som inte har sitt hemvist i Danmark när denne lämnar in sin ansökan. Ett **hemvistvillkor**, såsom det som uppställts i den lagstiftning som är aktuell i målet vid den nationella domstolen, **går därmed utöver vad som är nödvändigt för att nå det mål som eftersträvas**. Den första frågan besvarades därför jakande, EU-rätten hindrar en sådan bestämmelse. Den andra frågan

besvarades så, att **artikel 45 FEUF** ska tolkas så, att den **kräver att den nationella domstolen underlåter att tillämpa det hemvistvillkor** som föreskrivs i en nationell bestämmelse om domstols behörighet som den som är i fråga i målet vid den nationella domstolen, **oberoende av huruvida** det skuldsaneringsförfarande som också föreskrivs i denna lagstiftning eventuellt medför att **fordringar som innehas av enskilda påverkas** på grund av nämnda lagstiftning.

Inrikes och rättsligt samarbete

[Brottsofferdirektivet hindrar inte omhörande av en målsägande i samma instans](#)

EU-domstolen, första avdelningen, har i dom den 29 juli 2019 i mål C-38/18, Gambino m.fl., prövat en begäran om förhandsavgörande från Tribunale di Bari (Italien) angående tolkningen av artiklarna 16, 18 och 20 b i direktiv 2012/29/EU om miniminormer för rättigheter, stöd och skydd för brottsoffer som ersätter rådets rambeslut 2001/220/JAI. Begäran har framställts i ett brottmål mot Gambino m.fl. avseende penningtvätt och bedrägeri.

En målsägande ingav ansökan om att väcka talan om enskilt anspråk i målet och yrkade att Gambino skulle förpliktas att ersätta den skada som han vållat genom sitt brottsliga handlande. Målsäganden och Gambino hördes vid en förhandling vid den hänskjutande domstolen. Vid en senare förhandling, där rättens sammansättning ändrats, ansökte Gambinos försvarare om att förhören skulle tas om. Den hänskjutande domstolen hyste tvivel om huruvida ett sådant förhör var möjligt enligt direktivet och ställde följande fråga till domstolen:

Ska artiklarna 16, 18 och 20 b i direktiv [2012/29] tolkas så, att de utgör hinder för att brottsoffer åter ska höras vid en domstol i ändrad sammansättning om en av parterna i förfarandet, enligt artiklarna 511.2 och 525.2 i straffprocesslagen (såsom de har tolkats i fast rättspraxis) inte samtycker till att protokollen över de utsagor som samma brottsoffer tidigare har avgett läses upp inför domstolen i en ny sammansättning inom ramen för samma förfarande i en kontradiktorisk process?

EU-domstolen besvarade tolkningsfrågan nekande, men underströk att **den nationella domstolen**, för att avgöra huruvida det är möjligt att använda ett protokoll av ett vittnesmål från ett brottsoffer som bevis, måste undersöka om hörandet av brottsoffret kan ha stor betydelse för domen mot den tilltalade och, genom tillräckliga processuella garantier, säkerställa att bevisupptagningen i samband med det straffrättsliga förfarandet **inte undergräver ett rättvist förfarande**, i den mening som avses i artikel 47 andra stycket i stadgan, **eller rätten till försvar**, i den mening som avses i artikel 48.2 i stadgan. Den ska även göra en **individuell bedömning av brottsoffret för att identifiera dennes särskilda behov i fråga om skydd** och, i förekommande fall, låta honom omfattas av de skyddsåtgärder som föreskrivs.

Informationssamhället

[När militära rapporter är av sådan art att de utgör upphovsrättsligt skyddade verk får nationell rätt inte ge utrymme för inskränkningar i upphovsrätten utöver de som följer av upphovsrättsdirektivet](#)

EU-domstolen, stora avdelningen, har i dom den 29 juli 2019 i mål C-469/17, Funke Medien, prövat en begäran om förhandsavgörande från Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen, Tyskland) angående tolkningen av artikel 2 a, artikel 3.1 samt

artikel 5.2 och 5.3 i direktiv 2001/29/EG om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället. Målet rör tidningsföretaget Funke Mediens offentliggörande av vissa handlingar som av den tyska regeringen klassats som handlingar med "begränsad distribution". Förbundsrepubliken Tyskland låter varje vecka upprätta en militär lägesrapport om den federala försvarsmakten Bundeswehrs insatser utomlands och om utvecklingen i insatsområdena. Dessa rapporter riktar sig, under beteckningen "Unterrichtung des Parlaments" (parlamentetsinformation, nedan kallade UdP-rapporter), till vissa ledamöter av Bundestag (tyska förbundsdagen), till enheter vid Bundesministerium der Verteidigung (tyska federala försvarsministeriet) och till andra federala ministerier samt till vissa avdelningar som lyder under det federala försvarsministeriet. UdP-rapporterna anses vara "sekretessbelagda handlingar – Begränsad distribution". Denna klassificering motsvarar den lägsta av de fyra sekretessklasser som är föreskrivna i tysk rätt. Funke Medien begärde att få tillgång till dessa rapporter, vilket nekades, men kom på okänd väg över en stor del av UdP-rapporterna, som företaget offentliggjorde under beteckningen "Afghanistan Papiere" ("Afghanistandokumentet"). Rapporterna var tillgängliga på Funke Mediens webbplats i form av individuellt skannade sidor, tillsammans med inledande anmärkningar, ytterliga länkar och en uppmaning att lämna kommentarer. Tyskland väckte talan mot Funke Medien med påstående om att bolaget begått intrång i upphovsrätten till dessa rapporter, och yrkade förbuds föreläggande, vilket bifölls i underinstans. Den hänskjutande domstolen har påpekat att utgångspunkten för underinstansens resonemang är att UdP-rapporterna kan skyddas av upphovsrätten som "litterära verk" och att de inte utgör offentligt tryck, vilket inte omfattas av upphovsrättsligt skydd.

Den hänskjutande domstolen ställde följande tolkningsfrågor till EU-domstolen för förhandsavgörande:

"1) Föreligger det ett handlingsutrymme vid införlivandet med nationell lagstiftning av de unionsrättsliga bestämmelserna om ensamrätt till mångfaldigande (artikel 2 a i direktiv 2001/29) och till överföring till allmänheten inbegripet tillgängliggörande för allmänheten (artikel 3.1 i direktiv 2001/29) för upphovsmän av deras verk och om undantag eller inskränkningar av dessa rättigheter (artikel 5.2 och 5.3 i direktiv 2001/29)?

2) På vilket sätt ska de grundläggande rättigheterna i [stadgan] beaktas vid fastställandet av räckvidden för de undantag eller inskränkningar som föreskrivs i artikel 5.3 i direktiv 2001/29 av upphovsmännens ensamrätt till mångfaldigande [artikel 2 a i direktiv 2001/29] och till överföring till allmänheten inbegripet tillgängliggörande för allmänheten (artikel 3.1 i direktiv 2001/29) av deras verk?

3) Kan de grundläggande rättigheterna till informationsfrihet (artikel 11.1 andra meningen i [stadgan] eller pressfrihet (artikel 11.2 i [stadgan]) motivera undantag eller inskränkningar av upphovsmännens ensamrätt till mångfaldigande (artikel 2 a i direktiv 2001/29) och till överföring till allmänheten inbegripet tillgängliggörande för allmänheten (artikel 3.1 i direktiv 2001/29) av deras verk som inte omfattas av de undantag eller inskränkningar som föreskrivs i artikel 5.2 och 5.3 i direktiv 2001/29?"

EU-domstolen påpekade inledningsvis att **militära lägesrapporter**, såsom de rapporter som är aktuella i det nationella målet, **endast kan vara skyddade av upphovsrätten under förutsättning att rapporterna utgör deras upphovsmans**

intellektuella skapelse som avspeglar vederbörandes personlighet och uttrycker hans eller hennes fria och kreativa val i samband med upprättandet av rapporterna. Den besvarade därefter tolkningsfrågorna på följande sätt:

- **Artikel 2 a och artikel 3.1 i direktiv 2001/29** ska tolkas så, att de **fullständigt harmoniserar** det materiella innehållet i de rättigheter som är föreskrivna i dessa bestämmelser. **Artikel 5.3 c andra alternativet och artikel 5.3 d i direktiv 2001/29** ska tolkas så, att de **inte utgör åtgärder som fullständigt harmoniserar** räckvidden av de undantag eller inskränkningar som ingår i dessa bestämmelser (den första frågan).

- **Informationsfriheten och pressfriheten**, som är stadfästa i artikel 11 i stadgan, **kan inte**, utöver de undantag och inskränkningar som är föreskrivna i artikel 5.2 och 5.3 i direktiv 2001/29, **motivera ett undantag** från de ensamrätter i fråga om mångfaldigande och överföring till allmänheten som upphovsmannen har enligt artikel 2 a och 3.1 i samma direktiv (den tredje frågan).

- Den nationella domstolen ska inom ramen för den **intresseavvägning** som den domstolen – med beaktande av omständigheterna i det enskilda fallet – ska göra mellan, å ena sidan, de ensamrätter som upphovsmannen har enligt artikel 2 a och 3.1 i direktiv 2001/29 och, å andra sidan, de rättigheter för användare av skyddade alster som avses i undantagsbestämmelserna i artikel 5.3 c andra alternativet och 5.3 d i direktivet, grunda sig på en tolkning av dessa bestämmelser som är **fullständigt förenlig med de grundläggande rättigheter som är garanterade i stadgan, samtidigt som den respekterar bestämmelsernas ordalydelse och bibehåller deras ändamålsenliga verkan** (den andra frågan).

[Pressmeddelande på engelska](#)

[Belgien ålagd löpande vite för underlåtenhet att lämna uppgifter om fullständigt införlivande av direktiv](#)

EU-domstolen, stora avdelningen, har i dom den 29 juli 2019 i mål C-543/17 prövat en talan om fördragsbrott mellan kommissionen och Belgien. Kommissionen gjorde gällande att Belgien underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 13 i **direktiv 2014/61/EU om åtgärder för att minska kostnaderna för utbyggnaden av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation** genom att inte, senast den 1 januari 2016, ha antagit de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet, eller i vart fall genom att inte omedelbart ha underrättat kommissionen om dessa bestämmelser, samt att domstolen ska förplikta denna medlemsstat att betala ett dagligt vite på ett belopp som ursprungligen fastställdes till 54 639,36 euro, och som slutligen nedsattes till 6 071,04 euro, från och med den dag då dom meddelas i målet angående underlåtenhet att fullgöra skyldigheten att underrätta kommissionen om att införlivandebestämmelser antagits. Tyskland, Estland, Irland, Spanien, Frankrike, Italien, Litauen, Ungern, Österrike och Rumänien hade intervenerat till förmån för Belgien.

Domstolen konstaterade påstått fördragsbrott.

När det gäller **det löpande vitet**, som var **knäckfrågan** i målet, och närmare bestämt **om det förhållandet att Belgien lämnat vissa uppgifter om åtgärder för införlivande av direktivet**, såsom Belgien och de intervenerande medlemsstaterna menade, **hindrade en tillämpning av artikel 260.3 FEUF**, uttalade domstolen att artikel 260.3 FEUF ska tolkas så, att bestämmelsen måste dels göra det möjligt att

garantera de rättigheter som kommissionen har i syfte att säkerställa en effektiv tillämpning av unionsrätten och skydda rätten till försvar samt den processuella ställning som medlemsstaterna har enligt artikel 258 FEUF jämförd med artikel 260.2 FEUF, dels tillåta domstolen att utöva sin dömande verksamhet bestående i att inom ramen för ett enda förfarande kunna bedöma huruvida den berörda medlemsstaten har uppfyllt sina underrättelseskyldigheter och, i förekommande fall, bedöma hur allvarligt det fastställda fördragsbrottet är och fastställa den ekonomiska sanktion som den anser mest lämplig med hänsyn till omständigheterna i fallet. Formuleringen **”skyldighet att underrätta om åtgärder för införlivande”** i **artikel 260.3 FEUF** ska därmed tolkas så, att den avser medlemsstaternas skyldighet att överlämna tillräckligt klara och precisa uppgifter om åtgärder för införlivande av ett direktiv. För att uppfylla kravet på rättssäkerhet och säkerställa införlivandet av samtliga bestämmelser i detta direktiv inom hela det berörda territoriet, är **medlemsstaterna skyldiga att för varje bestämmelse i direktivet ange den eller de nationella bestämmelser som säkerställer införlivandet av direktivet**. När denna underrättelse har skett, och i förekommande fall åskådliggjorts tillsammans med en jämförelsetabell, ankommer det på kommissionen, för att begära att den berörda medlemsstaten ska påföras en ekonomisk påföljd enligt denna bestämmelse, att fastställa att det är uppenbart att vissa införlivandeåtgärder inte har vidtagits eller inte omfattar hela den berörda medlemsstatens territorium. Det ankommer därvidlag inte på domstolen att i det domstolsförfarande som inletts enligt artikel 260.3 FEUF undersöka om de nationella åtgärder som kommissionen underrättats om säkerställer ett korrekt införlivande av bestämmelserna i det aktuella direktivet. Domstolen konstaterade därefter att Belgien inte hade uppfyllt denna skyldighet, men bestämde utifrån de förbättringar som skett under domstolsförfarandet vitet till 5 000 euro per dag.

[Användning av ett skyddat verk för nyhetsrapportering kräver i princip inte godkännande på förhand](#)

EU-domstolen, stora avdelningen, har i dom den 29 juli 2019 i mål C-516/17, Spiegel Online, prövat en begäran om förhandsavgörande från Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen, Tyskland) angående tolkningen av artikel 5.3 i direktiv 2001/29/EG om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället. Målet rör Spiegel Onlines offentliggörande på sin webbplats av ett manuskript av ledamoten i förbundsdagen Volker Beck och av en artikel som Volker Beck publicerat i ett samlingsverk. Volker Beck var vid den tidpunkt då den hänskjutande domstolen beslutade att begära förhandsavgörande från EU-domstolen ledamot i förbundsdagen (Federala parlamentet, Tyskland) sedan år 1994. Han är författare till ett manuskript om kriminalpolitiken i fråga om sexualbrott mot underåriga. Manuskriptet publicerades under pseudonym som en artikel i ett samlingsverk utgivet år 1988. Vid publiceringen ändrade utgivaren titeln på manuskriptet och förkortade en mening. Volker Beck motsatte sig detta i en skrivelse av den 5 maj 1988 till utgivaren och krävde, utan framgång, att denne uttryckligen skulle nämna denna omständighet i samband med leveransen av samlingsverket. Volker Beck blev föremål för kritik för uttalandena i artikeln och har under åren som följde vid upprepade tillfällen förklarat att manuskriptets innebörd förvanskats av samlingsverkets utgivare. Volker Beck har

åtminstone sedan år 1993 tagit avstånd från innehållet i artikeln. Volker Becks manuskript hittades år 2013 i samband med efterforskningar i arkiv och lades fram för honom den 17 september 2013, när han var kandidat i förbundsdagsvalet i Tyskland. Nästföljande dag gjorde Volker Beck manuskriptet tillgängligt för olika tidningsredaktioner i syfte att visa att utgivaren hade ändrat i manuskriptet i samband med publiceringen av den aktuella artikeln. Volker Beck samtyckte emellertid inte till tidningsredaktionernas publicering av manuskriptet och artikeln. Han offentliggjorde däremot själv manuskriptet och artikeln på sin webbplats med påskriften ”Jag tar avstånd från detta bidrag. Volker Beck” på varje sida. På sidorna i den artikel som hade publicerats i samlingsverket fanns dessutom följande angivelse: ”[Publiceringen av] denna text har inte godkänts och har förvanskats av utgivaren genom fri redigering i överskriften och i textdelarna.” Spiegel Online driver nyhetswebbportalen Spiegel Online. Den 20 september 2013 publicerade Spiegel Online en artikel i vilken det påstods att – i motsats till vad Volker Beck förfäktat – huvudbudskapet i Volker Becks manuskript inte hade förvanskats av utgivaren och att han således hade vilselett allmänheten i årtal. Utöver Spiegel Onlines artikel gick det att med hjälp av hyperlänkar ladda ned originalversionerna av manuskriptet och den artikel som hade publicerats i samlingsverket. Volker Beck väckte talan vid domstol om intrång i hans upphovsrätt och vann i underinstans. Efter överklagande beslutade den tyska författningsdomstolen att ställa följande tolkningsfrågor till EU-domstolen:

- ”1) Föreligger det ett utrymme för skönsmässig bedömning vid införlivandet av unionsbestämmelserna om undantag från eller inskränkningar av [upphovsrätten] enligt artikel 5.3 i direktiv 2001/29 med nationell lagstiftning?
- 2) På vilket sätt ska de grundläggande rättigheterna i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna beaktas vid fastställandet av räckvidden för de undantag eller inskränkningar som föreskrivs i artikel 5.3 i direktiv 2001/29 av upphovsmännens ensamrätt till mångfaldigande [artikel 2 a i direktiv 2001/29] och till överföring till allmänheten inbegripet tillgängliggörande för allmänheten (artikel 3.1 i direktiv 2001/29) av deras verk?
- 3) Kan de grundläggande rättigheterna till informationsfrihet (artikel 11.1 andra meningen i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna) eller pressfrihet (artikel 11.2 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna) motivera undantag eller inskränkningar av upphovsmännens ensamrätt till mångfaldigande [artikel 2 a i direktiv 2001/29] och till överföring till allmänheten inbegripet tillgängliggörande för allmänheten (artikel 3.1 i direktiv 2001/29) av deras verk som inte omfattas av de undantag eller inskränkningar som föreskrivs i artikel 5.3 i direktiv 2001/29?
- 4) Ska tillgängliggörande för allmänheten av upphovsrättsliga verk på ett pressföretags internetportal anses utgöra nyhetsrapportering som kräver samtycke enligt artikel 5.3 c andra alternativet i direktiv 2001/29 redan av den anledningen att det var möjligt och rimligt för pressföretaget att inhämta samtycke från upphovsmannen innan verket tillgängliggjordes för allmänheten?
- 5) Utgör det inte ett offentliggörande i citatsyfte enligt artikel 5.3 d i direktiv 2001/29 när citerade textverk eller delar av dessa inte – exempelvis genom indrag eller fotnoter – är ouplösligt förbundna med den nya texten, utan har tillgängliggjorts för allmänheten på internet genom en länk till PDF [Portable Document Format]-filer som är tillgängliga vid sidan av den nya texten på ett fristående sätt?

6) Är det vid frågan när ett verk i den mening som avses i artikel 5.3 d i direktiv 2001/29 redan lagligen tillgängliggjorts för allmänheten avgörande huruvida detta verk redan hade offentliggjorts i sin konkreta form med upphovsmannens samtycke?”

Den första frågan, om utrymme för skönsmässig bedömning, ställdes mot bakgrund av att enligt tysk praxis ska bestämmelser i nationell rätt som införlivar ett unionsdirektiv i princip inte bedömas i förhållande till de grundläggande rättigheter som är garanterade i Förbundsrepubliken Tysklands grundlag, utan endast i förhållande till de grundläggande rättigheter som garanteras av unionsrätten, när medlemsstaterna inte ges något utrymme för skönsmässig bedömning vid införlivandet av direktivet. EU-domstolen uttalade att **artikel 5.3 i direktivet inte innebar någon total harmonisering**.

EU-domstolen uttalade i övrigt följande:

- **Informationsfriheten och pressfriheten**, som är stadfästa i artikel 11 i stadgan, **kan inte**, utöver de undantag och inskränkningar som är föreskrivna i artikel 5.2 och 5.3 i direktiv 2001/29, **motivera ett undantag från de ensamrätter** i fråga om mångfaldigande och överföring till allmänheten som upphovsmannen har enligt artikel 2 a och 3.1 i samma direktiv (fråga 3).

- Den nationella domstolen ska inom ramen för den **intresseavvägning** som den domstolen – med beaktande av omständigheterna i det enskilda fallet – ska göra mellan, å ena sidan, de ensamrätter som upphovsmannen har enligt artikel 2 a och 3.1 i direktiv 2001/29 och, å andra sidan, de rättigheter för användare av skyddade alster som avses i undantagsbestämmelserna i artikel 5.3 c andra alternativet och 5.3 d i direktivet, **grunda sig på en tolkning av dessa bestämmelser som är fullständigt förenlig med de grundläggande rättigheter som är garanterade i stadgan**, samtidigt som den respekterar bestämmelsernas ordalydelse och bibehåller deras ändamålsenliga verkan (den andra frågan).

- Artikel 5.3 c andra alternativet i direktiv 2001/29 ska tolkas så, att den utgör **hinder** för en nationell regel som **begränsar tillämpningen** av det **undantag** eller den inskränkning som är föreskriven i den bestämmelsen **till fall där det saknas rimlig möjlighet att begära förhandssamtycke** att använda ett skyddat verk för nyhetsrapporteringsändamål (den fjärde frågan).

- Artikel 5.3 d i direktiv 2001/29 ska tolkas så, att **begreppet citat** i den bestämmelsen **omfattar en referens via en hyperlänk** till en fil som är tillgänglig på ett fristående sätt (den femte frågan).

- Artikel 5.3 d i direktiv 2001/29 ska tolkas så, att ett **verk redan har gjorts lagligen tillgängligt för allmänheten när allmänheten** – med stöd av en icke frivillig licens eller med stöd av tillstånd enligt lag – **tidigare har fått tillgång till verket**, i sin konkreta form, **med rättsinnehavarens samtycke** (den sjätte frågan).

[Pressmeddelande finns på engelska](#)

[Sampling utan förhandsgodkännande kan utgöra intrång i upphovsrätten](#)

EU-domstolen, stora avdelningen, har i dom den 29 juli 2019 i mål C-476/17, Pelham m.fl., prövat en begäran om förhandsavgörande från Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen, Tyskland) angående tolkningen av artikel 2 c och artikel 5.3 d i direktiv 2001/29/EG om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället samt artikel 9.1 b och artikel 10.2 första stycket i förordning 2006/115/EG om uthyrnings- och utlåningsrättigheter

avseende upphovsrättsligt skyddade verk och om upphovsrätten närstående rättigheter. Målet rör **användningen** i samband med inspelningen av musikstycket Nur mir, vilket komponerats av Moses Pelham och Martin Haas samt framstälts av Pelhambolaget, **av en cirka två sekunder lång rytmsekvens som hämtats från ett fonogram av musikgruppen Kraftwerk.**

Hütter m.fl. är medlemmar i musikgruppen Kraftwerk, som år 1977 gav ut ett fonogram som innehöll ett musikstycke med titeln Metall auf Metall. Moses Pelham och Martin Haas är kompositörer till musikstycket Nur mir som gavs ut på ett fonogram som Pelhambolaget framställde år 1997. Hütter m.fl. har hävdad att Pelham i elektronisk form har kopierat ett avsnitt (**sample**) **på cirka två sekunder** av en rytmsekvens ur musikstycket Metall auf Metall **och fört in detta avsnitt i musikstycket** Nur mir i form av på varandra följande upprepningar, **trots att det hade varit möjligt för Pelham att spela sekvensen.** Hütter m.fl. väckte talan och anser i första hand att Pelham har åsidosatt den till upphovsrätten närstående rättighet som de är innehavare av i deras egenskap av framställare av fonogram. De har i andra hand hävdad att det skett intrång i den immateriella äganderätt som tillkommer dem i egenskap av utövande konstnärer samt i Ralf Hütters upphovsrätt till det musikaliska verket. Talan bifölls i underinstans och överklagades till den tyska författningsdomstolen, som hänskjöt följande tolkningsfrågor till EU-domstolen för förhandsavgörande:

- ”1) Föreligger det ett intrång i fonogramframställarens ensamrätt till mångfaldigande av dennes fonogram enligt artikel 2 c i direktiv 2001/29 när små tonsekvenser hämtas från dennes fonogram och överförs till ett annat fonogram?
- 2) Utgör ett fonogram som innehåller små tonsekvenser vilka har överförts från ett annat fonogram ett exemplar av det andra fonogrammet i den mening som avses i artikel 9.1 b i direktiv 2006/115?
- 3) Kan medlemsstaterna anta en bestämmelse – såsom 24 § första stycket UrhG – enligt vilken skyddsområdet för fonogramframställarnas ensamrätt till mångfaldigande (artikel 2 c i direktiv 2001/29) och spridning (artikel 9.1 b i direktiv 2006/115) av deras fonogram inskränks på ett sådant sätt att ett självständigt verk som har skapats genom en fri användning av deras fonogram får användas utan deras samtycke?
- 4) Används ett verk eller annat alster i den mening som avses i artikel 5.3 d i direktiv 2001/29 i citatsyfte om det inte framgår att det är fråga om en användning av ett främmande verk eller annat främmande alster?
- 5) Föreligger det ett utrymme för skönsmässig bedömning vid införlivandet med nationell lagstiftning av unionsbestämmelserna om fonogramframställarnas rätt till mångfaldigande och spridning (artikel 2 c i direktiv 2001/29 och artikel 9.1 b i direktiv 2006/115) och om undantag från eller inskränkningar av dessa rättigheter (artikel 5.2 och 5.3 i direktiv 2001/29 och artikel 10.2 första stycket i direktiv 2006/115)?
- 6) På vilket sätt ska de grundläggande rättigheterna i [stadgan] beaktas vid fastställandet av omfattningen av skyddet för fonogramframställarnas ensamrätt till mångfaldigande (artikel 2 c i direktiv 2001/29) och spridning (artikel 9.1 b i direktiv 2006/115) av deras fonogram och räckvidden för undantag från eller inskränkningar av dessa rättigheter (artikel 5.2 och 5.3 i direktiv 2001/29 och artikel 10.2 första stycket i direktiv 2006/115)?”

EU-domstolen besvarade frågorna på följande sätt:

- **Artikel 2 c i direktiv 2001/29** ska, mot bakgrund av stadgan, tolkas så, att en **fonogramframställares ensamrätt** enligt den bestämmelsen att tillåta eller förbjuda mångfaldigande av framställarens fonogram **ger vederbörande rätt att motsätta sig att en utomstående använder ett även mycket kort ljudavsnitt från framställarens fonogram** i syfte att låta ljudavsnittet ingå i ett annat fonogram, såvida ljudavsnittet inte ingår i det andra fonogrammet i en ändrad form som inte är igenkännbar vid lyssning (den första och den sjätte frågan).
- **Artikel 9.1 b i direktiv 2006/115** ska tolkas så, att ett fonogram som innehåller musikavsnitt som överförts från ett annat fonogram **inte utgör ett "exemplar"**, i den mening som avses i den bestämmelsen, av sistnämnda fonogram, såvida det inte återger hela fonogrammet eller en väsentlig del av detta (den andra frågan).
- En **medlemsstat får inte i sin nationella rätt föreskriva andra undantag** från eller inskränkningar av fonogramframställarens rätt enligt **artikel 2 c i direktiv 2001/29**, än dem som är föreskrivna i artikel 5 i samma direktiv (den tredje frågan).
- **Artikel 5.3 d i direktiv 2001/29** ska tolkas så, att **begreppet citat** i den bestämmelsen **inte omfattar en situation i vilken det inte är möjligt att identifiera det citerade verket** (den fjärde frågan).
- **Artikel 2 c i direktiv 2001/29** ska tolkas så, att den **fullständigt harmoniserar** det materiella innehållet i den rättighet som är föreskriven i den bestämmelsen (den femte frågan).

[Pressmeddelande på engelska](#)

[Den som driver en webbplats med Facebooks Gilla-knapp på kan tillsammans med Facebook ansvara för insamling och överföring till Facebook av personuppgifter för webbplatsens besökare till facebook](#)

EU-domstolen, andra avdelningen, har i dom den 29 juli 2019 i mål C-40/17, Fashion ID, prövat en begäran om förhandsavgörande från Oberlandesgericht Düsseldorf (Düsseldorfs regionala överdomstol, Tyskland) angående tolkningen av artiklarna 2, 7, 10, 22–24 i direktiv 95/46/EG om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av **personuppgifter** och om det fria flödet av sådana uppgifter. Begäran har framställts i ett mål mellan Fashion ID och Verbraucherzentrale, en allmännyttig konsumentskyddsorganisation, avseende att Fashion ID på sin webbplats integrerat det sociala insticksprogrammet "Gilla" från det sociala nätverket Facebook (nedan kallat Facebooks "Gilla"-knapp) på sin webbplats.

Ett av internets särdrag är att en webbplatsbesökares webbläsare kan hämta innehåll från olika källor. På en och samma webbplats är det sålunda möjligt att integrera och visa exempelvis foton, videoklipp, nyhetsfeeds såväl som Facebooks "Gilla"-knapp som är i fråga i förevarande mål. Om webbplatsoperatören tänker integrera sådant tredjepartsinnehåll på sin webbplats lägger den in en hänvisning till det externa innehållet på sin webbplats. När besökarens webbläsare öppnar en sådan hänvisning hämtar den tredjepartsinnehållet och lägger in det på önskad plats i webbplatsens visningsläge. För detta ändamål skickar webbläsaren besökarens dators IP-adress samt teknisk information om webbläsaren till tredjepartsleverantörens server för att servern ska kunna avgöra i vilket format som innehållet ska levereras till denna adress. Dessutom skickar webbläsaren information om önskat innehåll. Webbplatsoperatören som integrerar tredjepartsinnehållet på sin webbplats kan inte påverka vilken information webbläsaren skickar och vad

tredjepartsleverantören gör med denna information, framför allt i fråga om lagring och användning. Verbraucherzentrale gjorde gällande att Fashion ID har översänt sina webbplatsbesökarens personuppgifter till Facebook Ireland, dels, utan deras samtycke, dels, i strid med informationsplikten som följer av bestämmelserna om skydd av personuppgifter och väckte talan om förbudsföreläggande mot bolaget. Underinstansen biföll talan och målet överklagades till den hänskjutande domstolen, som ställde följande tolkningsfrågor till EU-domstolen för förhandsavgörande:

”1. Utgör bestämmelserna i artiklarna 22, 23 och 24 i [direktiv 95/46/] hinder för en nationell bestämmelse som, förutom dataskyddsmyndigheternas befogenheter att ingripa och de registrerades rätt att väcka talan, ger allmännyttiga organisationer behörighet att tillvarata konsumenternas intressen vid eventuella överträdelser mot den part som begått intrång?

För det fall fråga 1 besvaras nekande:

2. I en situation som den förevarande – där en aktör på sin webbplats integrerar en programkod som får användarens webbläsare att begära innehåll från en tredje part och, i detta syfte, översända personuppgifter till denna tredje part – är det aktören som har integrerat programkoden, som är ’registeransvarig’ i den mening som avses i artikel 2 d i [direktiv 95/46], när denna aktör inte själv kan påverka uppgiftsbehandlingen?

3. För det fall fråga 2 besvaras nekande: Ska artikel 2 d i [direktiv 95/46] tolkas så, att denna bestämmelse uttömmande reglerar ansvar och skyldighet på ett sådant sätt att den utgör hinder för att väcka en civilrättslig talan mot en tredje part som visserligen inte är ’registeransvarig’, men som utgör orsaken till behandlingen utan att själv påverka behandlingen i fråga?

4. I en situation som den förevarande, vems ’berättigade intressen’ är avgörande vid den intresseavvägning som ska göras enligt artikel 7 f i [direktiv 95/46]? Är det intresset att integrera innehåll från en tredje part eller den tredje partens intresse?

5. Till vem ska samtycket enligt artiklarna 2 h och 7 a i [direktiv 95/46] lämnas i en situation som den förevarande?

6. Gäller informationsplikten enligt artikel 10 i [direktiv 95/46] i en situation som den förevarande även webbplatsoperatören som har integrerat innehåll från en tredje part och därmed har utgjort orsaken till att denna tredje part behandlar personuppgifter?”

EU-domstolen besvarade de ställda tolkningsfrågorna på följande sätt:

1) Artiklarna 22–24 i direktiv 95/46/EG om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter ska tolkas så, att de inte utgör hinder för nationella bestämmelser som gör det möjligt för konsumentskyddsorganisationer att väcka talan mot den som påstås kränka skyddet av personuppgifter.

2) En webbplatsoperatör, såsom Fashion ID GmbH & Co. KG, som integrerar ett socialt insticksprogram på sin webbplats – som får webbplatsbesökarens webbläsare att begära innehåll från tjänsteleverantören till insticksprogrammet och, i detta syfte, översända besökarens personuppgifter till denna tjänsteleverantör – kan anses vara registeransvarig i den mening som avses i artikel 2 d i direktiv 95/46. Detta ansvar är dock begränsat till den behandling eller den gemensamma behandling av personuppgifter som den faktiskt bestämmer ändamålen och medlen för.

3) I en sådan situation som den i det nationella målet, där en webbplatsoperatör integrerar ett socialt insticksprogram på sin webbplats – som får webbplatsbesökarens webbläsare att begära innehåll från tjänsteleverantören till insticksprogrammet och, i detta syfte, översända besökarens personuppgifter till denna tjänsteleverantör – ska både webbplatsoperatören och tjänsteleverantören ha ett berättigat intresse i enlighet med artikel 7 f i direktiv 95/46, för att dessa behandlingar ska tillåtas.

4) Artikel 2 h och artikel 7 a i direktiv 95/46 ska tolkas så, att – i en sådan situation som den i det nationella målet, där en webbplatsoperatör integrerar ett socialt insticksprogram på sin webbplats – som får webbplatsbesökarens webbläsare att begära innehåll från tjänsteleverantören till insticksprogrammet och, i detta syfte, översända besökarens personuppgifter till denna tjänsteleverantör – det samtycke som enligt dessa bestämmelser ska inhämtas av webbplatsoperatören enbart omfattar den behandling eller den gemensamma behandling av personuppgifter som webbplatsoperatören faktiskt bestämmer ändamålen och medlen för. Dessutom ska artikel 10 i direktivet tolkas så, att – i en sådan situation – informationsplikten enligt artikeln även åligger webbplatsoperatören och att de uppgifter som webbplatsoperatören ska ge till den registrerade enbart omfattar den behandling eller den gemensamma behandling av personuppgifter som den faktiskt bestämmer ändamålen och medlen för.

[Pressmeddelande på engelska](#)

Arbetsrätt

Konsumenträtt

[Flygningar från en medlemsstat till ett tredjeland med anslutande flygning via ett annat tredjeland som omfattas av en enda bokning: Det lufttrafikföretag som genomfört den första flygningen är skyldigt att kompensera de passagerare som drabbats av en kraftig försening vid ankomsten av den andra flygningen, vilken genomförts av ett lufttrafikföretag som inte är ett EG-lufttrafikföretag](#)

EU-domstolen, nionde avdelningen, har i dom den 11 juli 2019 i mål C-502/18, CS m.fl., prövat en begäran om förhandsavgörande från Městský soud v Praze (Stadsdomstolen i Prag, Republiken Tjeckien) angående tolkningen av artikel 3.5 i förordning (EG) nr 261/2004 om fastställande av gemensamma regler om kompensation och assistans till passagerare vid **neka ombordstigning och inställda eller kraftigt försenade flygningar**. Målet rör ett flygbolags beslut att neka passagerare ersättning när ankomsten för deras direkt anslutande flygförbindelse blev kraftigt försenad. Passagerarna hade bokat en flygning från Prag till Bangkok via Abu Dhabi hos České aerolinie. Den första flygningen i denna direkt anslutande flygförbindelse, som utfördes av České aerolinie och avsåg sträckan Prag–Abu Dhabi, genomfördes i enlighet med färdplanen och ankom på utsatt tid till sin destination. Den andra flygningen, som genomfördes av Etihad Airways enligt ett avtal om gemensam linjebeteckning (code sharing) och som avsåg sträckan Abu Dhabi–Bangkok, ankom däremot med 488 minuters försening. Etihad Airways är inte ett "EG-lufttrafikföretag" i den mening som avses i artikel 2 c i förordning nr 261/2004.

České aerolinie meddelade att bolaget inte hade för avsikt att betala kompensation enligt förordningen. Passagerarna väckte talan. Underinstansen biföll talan. Målet överklagades till den hänskjutande domstolen, som ställde följande tolkningsfråga till EU-domstolen för förhandsavgörande:

”Är ett EG-lufttrafikföretag skyldigt att ersätta resenärerna enligt artikel 3.5 andra meningen i [förordning nr 261/2004] när EG-lufttrafikföretaget i egenskap av avtalsslutande lufttrafikföretag genomförde den första etappen av en flygning med en mellanlandning på en flygplats i ett tredje land, från vilken, i enlighet med ett avtal om gemensam linjebeteckning (code sharing), ett lufttrafikföretag som inte är ett EG-lufttrafikföretag genomförde den andra etappen av flygningen, och ankomsten till den slutliga bestämmelseorten skedde med mer än tre timmars försening, och denna försening uppkom enbart under den andra etappen av flygningen?”

EU-domstolen påminde inledningsvis om att en flygning med en eller flera direkt anslutande flygförbindelser som omfattas av en enda bokning utgör en helhet när det gäller passagerares rätt till kompensation i förordning nr 261/2004. Eftersom České aerolinie utfört den första flygningen enligt ett transportavtal med passagerarna var det ett **”lufttrafikföretag som utför flygningen”** och var därmed, om inte annat följer av artikel 5.3 i förordning nr 261/2004, skyldigt att betala ut den kompensation som avses i artikel 5.1 c och artikel 7.1 i den förordningen. Domstolen uttalade därefter att när den andra flygningen inom ramen för en direkt anslutande flygförbindelse som består av två flygningar och omfattas av en enda bokning, enligt ett avtal om gemensam linjebeteckning (code sharing) har utförts av ett annat lufttrafikföretag än det lufttrafikföretag som har slutit transportavtalet med de berörda passagerarna och som har utfört den första flygningen, **består det sistnämnda lufttrafikföretagets avtalsförhållande med passagerarna även med avseende på utförandet av den andra flygningen och ansvarar för den kompensation som ska betalas ut även vid en försening av den andra flygningen som utförs av ett annat flygbolag.**

EU-domstolen besvarade den ställda frågan på följande sätt:

Artikel 5.1 c och artikel 7.1 i förordning nr 261/2004, jämförda med artikel 3.5 i förordningen, ska tolkas så, att i samband med en direkt anslutande flygförbindelse, som består av två flygningar vilka har gett upphov till en enda bokning, från en flygplats belägen inom en medlemsstats territorium till en flygplats belägen i ett tredje land via flygplatsen i ett annat tredje land, får en passagerare som har anlänt till sin slutliga destination med tre timmars försening eller mer vilken uppstod vid den andra flygningen, som i enlighet med ett avtal om gemensam linjebeteckning (code sharing) utfördes av ett lufttrafikföretag med säte i ett tredje land, rikta sin talan om kompensation enligt denna förordning mot det EG-lufttrafikföretag som har utfört den första flygningen.

[Pressmeddelande](#)

[Förseningsersättning enligt förordningen innefattar inte ersättning för inkomstförlust](#)

EU-domstolen, åttonde avdelningen, har i dom den 29 juli 2019 i mål C-354/18, Rusu, prövat en begäran om förhandsavgörande från Tribunalul Bacău (Förstainstansdomstolen i Bacău, Rumänien) angående tolkningen av artiklarna 4, 7, 8 och 12 i förordning (EG) nr 261/2004 om fastställande av gemensamma regler om kompensation och assistans till passagerare vid nekad ombordstigning och inställda eller kraftigt försenade flygningar och om upphävande av förordning (EEG) nr

295/91. Målet rör kompensation för den ideella och materiella skada som passagerarna har lidit till följd av en nekad ombordstigning.

Klagandena i det nationella målet hade bokat två flygbiljetter hos Blue Air för att resa från Bacău i Rumänien till London, där de är etablerade och arbetar. När de skulle gå ombord på flygplanet informerades de om att flygningen skulle genomföras med ett annat flygplan än det ursprungliga. Eftersom det flygplan som skulle användas hade färre passagerarplatser än det plan som skulle ha använts, fanns det inte plats för dem och det var därför inte möjligt för dem att få gå ombord. De bokades om till en annan flygning, fem dagar senare. De erhöll ersättning med 400 euro vardera enligt förordningen. Den nationella domstolen ställde ett stort antal tolkningsfrågor till EU-domstolen, som besvarades på följande sätt:

- Artikel 7.1 b i förordning nr 261/2004 ska tolkas så, att det belopp som avses i denna bestämmelse **inte syftar till att ersätta en sådan skada som inkomstförlust**. Denna skada vara **föremål för ytterligare kompensation enligt artikel 12.1** i denna förordning och det ankommer på den hänskjutande domstolen att på relevant rättslig grund avgöra och bedöma de olika delar som skadan består av, liksom omfattningen av kompensationen för skadan.
- Förordning nr 261/2004, och särskilt dess artikel 12.1 andra meningen, ska tolkas så, att den behöriga **nationella domstolen får räkna av den ersättning som beviljats med stöd av denna förordning från den ytterligare kompensationen, men är inte skyldig att göra** detta eftersom det av förordningen inte framgår hur den behöriga nationella domstolen ska göra en sådan avräkning.
- Artikel 4.3 i förordning nr 261/2004, jämförd med artikel 8.1 i samma förordning, ska tolkas så, att den **innebär en skyldighet för det lufttrafikföretag som utför flygningen att till de berörda passagerarna lämna fullständig information om alla de möjligheter som anges i den sistnämnda bestämmelsen**, eftersom passagerarna i fråga inte har någon skyldighet att bidra aktivt till att söka efter information.
- Artikel 8.1 b i förordning nr 261/2004 ska tolkas så, att det är **lufttrafikföretaget som utför flygningen som har bevisbördan för att ombokning gjorts snarast möjligt**.

[Passagerare som har rätt att kräva ersättning för sin flygbiljett från researrangören kan inte även kräva ersättning från lufttrafikföretaget](#)

EU-domstolen, tredje avdelningen, har i dom den 10 juli 2019 i mål C-163/18, HQ m.fl., prövat en begäran om förhandsavgörande från Rechtbank Noord-Nederland (Domstolen för Noord-Nederland, Nederländerna) angående tolkningen av artikel 8.2 i förordning (EG) nr 261/2004 om fastställande av gemensamma regler om kompensation och assistans till passagerare vid nekad ombordstigning och inställda eller kraftigt försenade flygningar och om upphävande av förordning (EEG) nr 295/91, mot bakgrund av direktiv 90/314/EEG om paketresor, semesterpaket och andra paketarrangemang. Målet rör den begäran om återbetalning av inköpspriset för flygbiljetter som HQ m.fl. framställt till följd av att en flygning som ingick i en paketresa ställts in.

Den 19 mars 2015 bokade tre personer tur-och-retur-flygningar mellan Eelde (Nederländerna) och Korfu (Grekland) hos den i Nederländerna etablerade resebyrå Hellas Travel. Flygningarna ingick i en så kallad paketresa och

betalningen för resan erlades till Hellas Travel. Flygningarna skulle utföras av Aegean Airlines som är ett bolag etablerat i Grekland. Aegean Airlines hade ingått ett avtal om flygningarna med G.S. Charter Aviation Services Ltd, ett bolag etablerat i Cypern, enligt vilket Aegean Airlines mot betalning skulle ställa ett visst antal flygstolar till G.S. Charters förfogande. G.S. Charters sålde därefter flygstolarna vidare till bland andra Hellas Travel. Några dagar före avtalat avresedatum lät dock Hellas Travel meddela de tre resenärerna att deras resa var inställd. Aegean Airlines hade nämligen beslutat att upphöra med flygningarna till och från Korfu, på grund av att det var omöjligt att erhålla det pris som hade fastställts i förväg med Hellas Travel. Den 3 augusti 2016 försattes Hellas Travel i konkurs. Resebyrån ersatte inte de tre resenärerna för flygbiljetterna. Resenärerna väckte talan vid Rechtbank Noord-Nederland (Domstolen för Noord-Nederland) som ålade Aegean Airlines att till dessa utge en schablonersättning för den inställda flygningen med stöd av förordningen. Den nationella domstolen prövade däremot inte yrkandet om ersättning för flygbiljetterna, utan ställde i stället en tolkningsfråga till EU-domstolen om detta. Frågan gäller huruvida en passagerare som enligt paketresedirektivet har rätt att rikta anspråk mot researrangören om återbetalning av inköpspriset för sin flygbiljett, även kan begära återbetalning av inköpspriset för denna biljett från lufttrafikföretaget med stöd av förordningen om passagerarrättigheter. EU-domstolen framhöll att det räcker med att en rätt till återbetalning följer av paketresedirektivet för att en passagerare, vars flygning ingår i en paketresa, ska gå miste om möjligheten att begära ersättning för biljetten från lufttrafikföretaget med stöd av förordningen om passagerarrättigheter. Unionslagstiftaren önskade visserligen inte att passagerare vars flygning ingår i en paketresa skulle vara helt uteslutna från förordningens tillämpningsområde, men den hade likväl för avsikt att i förhållande till dessa passagerare bibehålla effekterna av det system som tidigare införts genom paketresedirektivet och som bedömdes erbjuda ett tillräckligt skydd. Av detta följer att den rätt till återbetalning av inköpspriset för biljetten som föreligger enligt förordningen inte kan kumuleras med motsvarande rätt till återbetalning enligt direktivet. En sådan kumulering skulle kunna leda till att den berörda passageraren utan fog "överbeskyddades", till nackdel för lufttrafikföretaget, eftersom det sistnämnda företaget nämligen skulle riskera att behöva bära en del av det ansvar som åvilar researrangören. Samma slutsats gäller även om researrangören saknar ekonomiska medel för att återbetala inköpspriset för biljetten och inte har vidtagit några åtgärder för att garantera återbetalning. EU-domstolen understryker att direktivet föreskriver att researrangören ska visa att han, i händelse av obestånd, har tillräcklig säkerhet för återbetalning av erlagda belopp. Domstolen har i tidigare domar slagit fast att det kan anses att skyldigheterna enligt direktivet har införlivats på ett riktigt sätt genom nationella bestämmelser endast om dessa bestämmelser leder till resultatet att det faktiskt säkerställs att passagerarna erhåller återbetalning av samtliga erlagda belopp i händelse av researrangörens obestånd. Om så inte är fallet har den berörda resenären i alla händelser rätt att väcka skadeståndstalan mot den berörda medlemsstaten för skada som denne vållats genom en överträdelse av unionsrätten. Tolkningsfrågorna besvarades mot den bakgrunden på följande sätt: Artikel 8.2 i förordning nr 261/2004 ska tolkas så, att **en passagerare som enligt direktiv 90/314, har rätt att mot researrangören rikta anspråk om återbetalning av inköpspriset för sin flygbiljett, följaktligen inte kan begära återbetalning av**

inköpspriset för denna biljett från lufttrafikföretaget med stöd av denna **förordning**, inte ens när researrangören saknar ekonomiska medel för att återbetala inköpspriset för biljetten och inte har vidtagit några åtgärder för att garantera återbetalning.

[Pressmeddelande](#)

Migrationsrätt

[Nationell domstol skyldig att utan stöd i lag ersätta administrativ myndighets beslut med sitt eget, när det behövs för att ge verkan åt migrationsrättsliga rättigheter med direkt effekt](#)

EU-domstolen, stora avdelningen, har i dom den 29 juli 2019 i mål C-556/17 prövat en begäran om förhandsavgörande från Pécsi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (Förvaltnings- och arbetsdomstolen i Pécs, Ungern) angående tolkningen av artikel 46.3 i direktiv 2013/32/EU om gemensamma förfaranden för att bevilja och återkalla internationellt skydd, jämförd med artikel 47 i Europeiska unionens stadga. Begäran har framställts i ett mål mellan AT och Immigrations- och asylmyndigheten, Ungern, (myndigheten) angående den senares avslag på AT:s ansökan om internationellt skydd.

AT är rysk medborgare och verksam som företagare. Han var aktiv medlem i ett oppositionsparti i Ryssland. Han har sedan 2008 varit föremål för flera straffrättsliga förfaranden där. Efter att ha flyttat till Österrike och sedan Tjeckien utvisades han därifrån till Ryssland år 2013. Han åtalades på nytt och tog sig olagligen in i Ungern, där han efter att ha gripits av polis ansökte om internationellt skydd. Hans ansökan avslogs av myndigheten, vilket överklagades, varefter myndigheten efter upphävande och återförvisning på nytt avslog ansökan om skydd. Efter överklagande upphävdes på nytt avslagsbeslutet, som befanns vara rättsstridigt. Domstolen uttalade att det **tydligt framgick** av de omständigheter som beskrevs i detta beslut att AT hade **anledning att befara att han skulle utsättas för förföljelse** i Ryssland på grund av sina politiska åsikter och att han där skulle **utsättas för allvarlig skada**. Efter återförvisning avslog myndigheten för tredje gången ansökan om internationellt skydd, vilket beslut är det nu aktuella. Den hänskjutande domstolen ställde mot denna bakgrund följande tolkningsfråga till EU-domstolen:

”Ska artikel 46.3 i direktiv [2013/32], jämförd med artikel 47 i [stadgan], tolkas så, att ungerska domstolar har rätt att ändra förvaltningsbeslut genom vilka den behöriga asylmyndigheten nekar sökande internationellt skydd, samt har rätt att själva bevilja ett sådant skydd?”

EU-domstolen uttalade att den hänskjutande domstolen ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida artikel 46.3 i direktiv 2013/32, jämförd med artikel 47 i stadgan, ska tolkas så, att den under sådana förhållanden som i det nationella målet ger en **förstainstansdomstol** som ska pröva ett överklagande av ett beslut om avslag på en ansökan om internationellt skydd **rätt att ändra detta förvaltningsbeslut** och att **ersätta förvaltningsmyndighetens beslut med sitt eget**. Domstolen konstaterade inledningsvis att när de unionsrättsliga villkoren för internationellt skydd är uppfyllda är medlemsstaterna skyldiga att bevilja internationellt skydd och att de som söker sådant skydd har rätt till ett effektivt rättsmedel. **Medlemsstaterna är därmed skyldiga att utforma sin nationella rätt** på ett sådant sätt att den domstol som prövar överklagandena kan pröva samtliga faktiska och rättsliga omständigheter som

den behöver beakta för att kunna göra en uppdaterad prövning av det enskilda fallet, **så att ansökan om internationellt skydd kan ges en fullständig prövning, utan att ärendet behöver återförvisas till den beslutande myndigheten.** Varje bestämmelse i en nationell rättsordning eller varje lagstiftnings-, förvaltnings- eller domstolspraxis som kan leda till att unionsrättens verkan försvagas på grund av att den domstol som är behörig att tillämpa denna rätt förvägras möjligheten att vid tillämpningstillfället göra allt som erfordras för att underlåta att tillämpa nationella lagbestämmelser vilka eventuellt kan hindra att unionsrättsliga bestämmelser med direkt effekt – såsom artikel 46.3 i direktiv 2013/32, jämförd med artikel 47 i stadgan – ges full verkan, anses vara oförenlig med de krav som följer av unionsrättens själva beskaffenhet (domstolen hänvisade därvid till rättsfallet **Simmenthal**, 106/77, EU:C:1978:49).

EU-domstolen besvarade den ställda tolkningsfrågan på följande sätt:

Artikel 46.3 i direktiv 2013/32, jämförd med artikel 47 i stadgan, ska tolkas så, att under sådana förhållanden som dem i det nationella målet – **där en förstainstansdomstol**, efter att ha gjort en full omprövning, och prövning av det aktuella behovet, av samtliga faktiska och rättsliga omständigheter av relevans som har åberopats av den som ansöker om internationellt skydd, har **konstaterat att sökanden** enligt kriterierna i direktiv 2011/95 **ska tillerkännas sådant skydd** av det skäl som han eller hon har åberopat till stöd för sin ansökan, **men där en administrativ myndighet** eller en myndighet med domstolsliknande uppgifter **därefter har antagit ett beslut av motsatt innebörd**, utan att i detta avseende fastställa att det har inträffat nya omständigheter som rättfärdigar en ny bedömning av sökandens behov av internationellt skydd – **föreligger en skyldighet för nämnda domstol att ändra det beslut** som inte överensstämmer med dess föregående avgörande **och ersätta det beslutet med sitt eget** beslut vad gäller ansökan om internationellt skydd **samt vid behov underlåta att tillämpa nationella bestämmelser som förbjuder den att göra detta.**

Miljö rätt

EU-domstolen, stora avdelningen, har i dom den 29 juli 2019 i mål C-411/17, Inter-Environnement Wallonie, prövat en begäran om förhandsavgörande från Cour constitutionnelle (Författningsdomstolen, Belgien) angående tolkningen av konventionen om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang (nedan kallad **Esbokonventionen**), konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor (nedan kallad **Århuskonventionen**), direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (nedan kallat **livsmiljödirektivet**), direktiv 2009/147/EG om bevarande av vilda fåglar (nedan kallat **fågeldirektivet**) samt direktiv 2011/92/EU om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt (nedan kallat **MKB-direktivet**). **Målet**, mellan två miljöorganisationer och den belgiska staten, **rör den lag genom vilken Belgien**, för det första, **har föreskrivit att den industriella elproduktionen vid ett kärnkraftverk som för närvarande inte är i drift ska återupptas för en tid av tio år och**, för det andra, **har skjutit upp det ursprungligen föreskrivna slutdatumet för stängningen** av och upphörandet av den industriella elproduktionen vid ett kärnkraftverk som är i drift.

Genom en rad lagändringar förlängdes driftstiden för ett antal kärnkraftsreaktorer i Belgien. Miljöorganisationerna väckte talan om ogiltigförklaring av dessa lagändringar vid den hänskjutande domstolen, och har huvudsakligen gjort gällande att lagen antagits utan att kraven på en föregående bedömning enligt Esbokonventionen, Århuskonventionen, MKB-direktivet, livsmiljödirektivet och fågeldirektivet iakttagits. Den hänskjutande domstolen beslutade att ställa följande tolkningsfrågor till EU-domstolen för förhandsavgörande:

1. Ska artiklarna 2.1–2.3, 2.6, 2.7, 3.8, 5 och 6.1 samt punkt 2 i bilaga I till [Esbokonventionen] tolkas i enlighet med preciseringarna i informationsdokumentet om tillämpningen av [Esbokonventionen] på verksamhet i samband med kärnkraft och rekommendationerna angående bästa praxis för tillämpningen av [Esbokonventionen] på kärnkraftsverksamhet?
2. Kan artikel 1 ix i [Esbokonventionen] om definitionen av 'ansvarig myndighet' tolkas så, att den innebär att sådana lagstiftningsakter som [lagen av den 28 juni 2015] inte omfattas av tillämpningsområdet för den konventionen, med hänsyn till bland annat de olika undersökningar och utfrågningar som gjorts i samband med att den lagen antogs?
3. a) Ska artiklarna 2–6 i [Esbokonventionen] tolkas så, att de är upphöra med industriell produktion av elektricitet i kärnkraftverken Doel 1 och Doel 2 senareläggs? tillämpliga innan en sådan lagstiftningsakt antas som [lagen av den 28 juni 2015] i vilken artikel 2 innebär att dagen för stängning och för att
  - b) Beror svaret på fråga 3 a på om frågan avser kärnkraftverket Doel 1 eller Doel 2, med hänsyn till att det för det förstnämnda kärnkraftverket är nödvändigt att vidta myndighetsåtgärder för att genomföra den ovannämnda lagen av den 28 juni 2015?
  - c) Kan landets elförsörjning utgöra ett tvingande skäl av allmänintresse som medför att det är möjligt att inte tillämpa artiklarna 2–6 i [Esbokonventionen] eller att skjuta upp tillämpningen?
4. Ska artikel 2.2 i [Århuskonventionen] tolkas så, att konventionen inte är tillämplig på sådana lagstiftningsakter som [lagen av den 28 juni 2015], med beaktande av de olika undersökningar och utfrågningar som genomförts i samband med antagandet av denna lag?
  5. a) Ska, med hänsyn till bland annat Maastrichtrekommendationerna om sätten att främja allmänhetens deltagande i beslutsprocessen i miljöfrågor, beträffande beslutsprocesser i flera skeden, artiklarna 2 och 6 i [Århuskonventionen], jämförda med bilaga I.1 i samma konvention, tolkas så, att de ska tillämpas innan en sådan lagstiftningsakt antas som [lagen av den 28 juni 2015] i vilken artikel 2 innebär att dagen för stängning och för att upphöra med industriell produktion av elektricitet i kärnkraftverken Doel 1 och Doel 2 senareläggs?
    - b) Beror svaret på fråga 5 a på om frågan avser kärnkraftverket Doel 1 eller Doel 2, med hänsyn till att det för det förstnämnda kärnkraftverket är nödvändigt att vidta myndighetsåtgärder för att genomföra den ovannämnda lagen av den 28 juni 2015?
    - c) Kan landets elförsörjning utgöra ett tvingande skäl av allmänintresse som medför att det är möjligt att inte tillämpa artiklarna 2 och 6 i Århuskonventionen eller att skjuta upp tillämpningen?
  6. a) Ska artikel 1.2 i [MKB-direktivet], jämförd med punkt 13 a i bilaga II till samma direktiv, i förekommande fall mot bakgrund av Esbo- och Århuskonventionerna, tolkas så, att de är tillämpliga på senareläggningen av dagen

för stängning och för att upphöra med industriell produktion av elektricitet i ett kärnkraftverk, vilket, såsom i förevarande fall, medför betydande investeringar och säkerhetsuppgraderingar för kärnkraftverken Doel 1 och Doel 2?

b) Om fråga 6 a besvaras jakande, ska artiklarna 2–8 och 11 i och bilagorna I, II och III till [MKB-direktivet] tolkas så, att de är tillämpliga innan en sådan lagstiftningsakt antas som [lagen av den 28 juni 2015], i vilken artikel 2 innebär att dagen för stängning och för att upphöra med industriell produktion av elektricitet i kärnkraftverken Doel 1 och Doel 2 senareläggs?

c) Beror svaret på frågorna 6 a och b på om de avser kärnkraftverket Doel 1 eller Doel 2, med hänsyn till att det för det förstnämnda kärnkraftverket är nödvändigt att vidta myndighetsåtgärder för att genomföra den ovannämnda lagen av den 28 juni 2015?

d) Om fråga 6 a besvaras jakande, ska artikel 2.4 i [MKB-direktivet] tolkas så, att senareläggningen av stängningen av ett kärnkraftverk får undantas från tillämpningen av artiklarna 2–8 och 11 i MKB-direktivet på grund av tvingande skäl av allmänintresse i samband med nödvändigheten att säkerställa elförsörjningen i landet?

7. Ska begreppet 'särskild lagstiftning', i den mening som avses i artikel 1.4 i MKB-direktivet, tolkas så, att det innebär att en sådan lagstiftningsakt som [lagen av den 28 juni 2015] inte omfattas av tillämpningsområdet för det direktivet, med hänsyn till bland annat de olika undersökningar och utfrågningar som gjorts i samband med att den lagen antogs och som kan nå de syften som eftersträvas med det ovannämnda direktivet?

8. a) Ska artikel 6 i [livsmiljödirektivet], jämförd med artiklarna 3 och 4 i [fågeldirektivet], i förekommande fall mot bakgrund av MKB-direktivet samt Esbo- och Århuskonventionerna, tolkas så, att den är tillämplig på senareläggningen av dagen för stängning och för att upphöra med industriell produktion av elektricitet i ett kärnkraftverk, vilket, såsom i förevarande fall, medför betydande investeringar och säkerhetsuppgraderingar för kärnkraftverken Doel 1 och Doel 2?

b) Om fråga 8 a besvaras jakande, ska artikel 6.3 i [livsmiljödirektivet] tolkas så, att den ska tillämpas innan en sådan lagstiftningsakt antas som [lagen av den 28 juni 2015], i vilken artikel 2 innebär att dagen för avaktivering och för att upphöra med industriell produktion av elektricitet i kärnkraftverken Doel 1 och Doel 2 senareläggs?

c) Beror svaret på frågorna 8 a och b på om de avser kärnkraftverket Doel 1 eller Doel 2, med hänsyn till att det för det förstnämnda kärnkraftverket är nödvändigt att vidta myndighetsåtgärder för att genomföra den ovannämnda lagen av den 28 juni 2015?

d) Om fråga 8 a besvaras jakande, ska artikel 6.4 i [livsmiljödirektivet] tolkas så, att skäl avseende landets elförsörjning kan anses utgöra tvingande skäl av allmänintresse, bland annat med beaktande av de olika utredningar och utfrågningar som gjorts i samband med att den ovannämnda lagen av den 28 juni 2015 antogs och som kan antas uppnå de syften som eftersträvas med det ovannämnda direktivet?

9) Om den nationella domstolen på grundval av svaren på ovanstående tolkningsfrågor kommer till slutsatsen att någon av de skyldigheter som följer av de ovannämnda konventionerna eller direktiven åsidosätts genom [lagen av den 28 juni 2015], och att landets elförsörjning inte kan utgöra ett tvingande skäl av

allmänintresse som medför att det är möjligt att avvika från de skyldigheterna, kan verkningarna av lagen av den 28 juni 2015 kvarstå, för att därigenom förhindra rättsosäkerhet och göra det möjligt att uppfylla skyldigheterna enligt de ovannämnda konventionerna eller direktiven att bedöma miljökonsekvenserna och att ge allmänheten möjlighet att delta?”

EU-domstolen besvarade tolkningsfrågorna på följande sätt:

1) Artikel 1.2 a första strecksatsen, artikel 2.1 och artikel 4.1 i rådets direktiv 2011/92/EU om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt ska tolkas så, att åtgärder i form av en nystart för en tid av nästan tio år av den industriella elproduktionen vid ett kärnkraftverk som inte är i drift, vilket får till följd att det av den nationella lagstiftaren ursprungligen fastställda stängnings- och avvecklingsdatumet för verket skjuts upp i tio år, samt i form av uppskjutandet i tio år av det av den nationella lagstiftaren ursprungligen föreskrivna slutdatumet för stängningen och upphörandet av industriell elproduktion vid ett kärnkraftverk som är i drift, vilka innebär att de berörda kärnkraftverken måste genomgå moderniseringsarbeten som är ägnade att påverka de fysiska förhållandena på platsen, utgör ett projekt i den mening som avses i det direktivet, vilket – med förbehåll för de kontroller som det ankommer på den hänskjutande domstolen att göra – i princip ska vara föremål för en miljökonsekvensbedömning innan dessa åtgärder antas. Den omständigheten att genomförandet av åtgärderna, beträffande det ena av de båda kärnkraftverken, kräver antagandet av ytterliga rättsakter, såsom meddelandet av ett nytt tillstånd för industriell elproduktion är inte avgörande i detta avseende. De arbeten som är oupplösligt förbundna med åtgärderna ska även vara föremål för en miljökonsekvensbedömning före deras antagande, om arbetenas beskaffenhet och deras potentiella inverkan på miljön kan identifieras med tillräcklig precision i detta skede, vilket det ankommer på den hänskjutande domstolen att kontrollera.

2) Artikel 2.4 i direktiv 2011/92 ska tolkas så, att den endast tillåter en medlemsstat att – i syfte att trygga sin elförsörjning – undanta ett sådant projekt som det som är aktuellt i det nationella målet från miljökonsekvensbedömning i det fallet att medlemsstaten visar att det föreligger en rimligt sannolik risk för tryggandet av elförsörjningen och projektet är så brådskande att det kan motivera att någon miljökonsekvensbedömning inte görs, under förutsättning att skyldigheterna i artikel 2.4 andra stycket a–c i direktivet iaktas. Denna möjlighet till undantag påverkar emellertid inte de skyldigheter som den berörda medlemsstaten har enligt artikel 7 i direktivet.

3) Artikel 1.4 i direktiv 2011/92 ska tolkas så, att en sådan nationell lagstiftning som den som är aktuell i det nationella målet inte utgör ”särskild nationell lagstiftning”, i den mening som avses i den bestämmelsen, vilken i enlighet med nämnda bestämmelse inte omfattas av direktivets tillämpningsområde.

4) Artikel 6.3 i direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter ska tolkas så, att sådana åtgärder som de som är aktuella i det nationella målet, tillsammans med de arbeten som krävs för att modernisera kärnkraftverken och för att de ska uppfylla aktuella säkerhetsnormer, utgör ett projekt som ska vara föremål för en lämplig bedömning av dess inverkan på berörda skyddade områden. Åtgärderna ska vara föremål för en sådan bedömning innan de antas av lagstiftaren. Den omständigheten att genomförandet av åtgärderna, beträffande det ena av de

båda kärnkraftverken, kräver antagandet av ytterliga rättsakter, såsom meddelandet av ett nytt tillstånd för industriell elproduktion är inte avgörande i detta avseende. De arbeten som är ouplösligt förbundna med åtgärderna ska även vara föremål för en sådan bedömning före deras antagande, om arbetenas beskaffenhet och deras potentiella inverkan på miljön kan identifieras med tillräcklig precision i detta skede, vilket det ankommer på den hänskjutande domstolen att kontrollera.

5) Artikel 6.4 första stycket i direktiv 92/43 ska tolkas så, att en medlemsstats mål att varaktigt trygga sin elförsörjning utgör en tvingande orsak som har ett väsentligt allmänintresse, i den mening som avses i den bestämmelsen. Artikel 6.4 andra stycket i det direktivet ska tolkas så, att för det fall det skyddade område som kan påverkas av ett projekt innehåller en prioriterad livsmiljötyp eller en prioriterad art, vilket det ankommer på den hänskjutande domstolen att kontrollera, är det endast behovet att avvärja ett verkligt och allvarligt hot om avbrott i den berörda medlemsstatens elförsörjning som, under sådana omständigheter som de som är aktuella i det nationella målet, kan utgöra ett skäl som berör allmän säkerhet i den mening som avses i den bestämmelsen.

6) Unionsrätten ska tolkas så, att en nationell domstol får undantagsvis och om det är tillåtet enligt nationell rätt låta verkningarna bestå av åtgärder, såsom de åtgärder som är aktuella i det nationella målet, vilka antagits i strid med skyldigheterna enligt direktiv 2011/92 och direktiv 92/43, om bibehållandet av verkningarna är motiverat av tvingande skäl som har samband med behovet att avvärja ett verkligt och allvarligt hot om avbrott i den berörda medlemsstatens elförsörjning, vilket inte skulle kunna avvärjas genom andra medel eller alternativ, särskilt inom ramen för den inre marknaden. Ett bibehållande av åtgärdernas verkningar får endast omfatta den tidsrymd som är absolut nödvändig för att avhjälpa denna rättsstridighet.

EU-RÄTTEN I SVENSKA JURIDISKA TIDSKRIFTER

NYA MÅL

Högsta förvaltningsdomstolen har den 5 juni 2019 beslutat begäran [förhandsavgörande](#) i målen 4849-18 och 4950-18, **EU-domstolens mål C-484/19**, avseende frågan om det är förenligt med etableringsfriheten att vägra ett svenskt bolag avdrag för ränta som har betalats till ett bolag som ingår i samma intressegemenskap och som hör hemma i en annan medlemsstat.

Målen gäller ett svenskt bolag som inte har fått avdrag för räntor som har betalats till ett franskt bolag som ingår i samma koncern. Det franska bolaget har kunnat kvitta de mottagna räntorna mot underskott som har uppkommit i koncernens verksamhet i Frankrike. Avdrag har vägrats med stöd av 24 kap. 10 d § tredje stycket inkomstskattelagen. Av den bestämmelsen framgår att ränteutgifter som avser en skuld till ett företag som ingår i samma intressegemenskap inte får dras av om det huvudsakliga skälet till att skuldförhållandet har uppkommit är att intressegemenskapen ska få en väsentlig skatteförmån.

I förarbetena till bestämmelsen anges att den inte är avsedd att träffa räntebetalningar mellan företag som kan kvitta vinster och förluster mellan sig genom

s.k. koncernbidrag. Reglerna om koncernbidrag är tillämpliga endast mellan företag som är skattskyldiga i Sverige. Av bl.a. det skälet har det i målen ifrågasatts om det är förenligt med etableringsfriheten att vägra bolaget avdrag för räntorna. Högsta förvaltningsdomstolen har nu vänt sig till EU-domstolen för att genom ett förhandsavgörande få den frågan klarlagd.

Högsta förvaltningsdomstolen önskar, mot nu angiven bakgrund, svar på följande fråga.

”Är det förenligt med artikel 49 FEUF att vägra ett svenskt bolag avdrag för ränta som betalas till ett bolag som ingår i samma intressegemenskap och som hör hemma i en annan medlemsstat på den grunden att det huvudsakliga skälet till att skuldförhållandet har uppkommit anses vara att intresse-gemenskapen ska få en väsentlig skatteförmån, när en sådan skatteförmån inte skulle ha ansetts föreligga om båda bolagen hade varit svenska eftersom de då hade omfattats av bestämmelserna om koncernbidrag?”

DET HÄNDER I EU-DOMSTOLEN

FRÅN LAGSTIFTNING SAR BETET

Sverige
